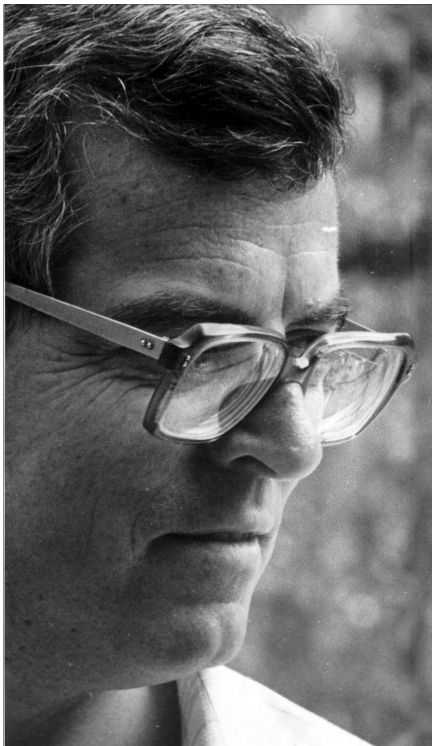

bibliotecarului

Buletin informativ al Bibliotecii Naționale și al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova

Felicitări!!! Felicitări!!! Felicitări!!! Felicitări!!! Felicitări!!!

PAVEL BALMUȘ - 60

Pavel Balmuș, istoric literar, bibliolog, cercetător al literaturii, scriitor publicist celebrează la 18 august, a.c. frumoasa vârstă de 60 de ani.

(Vezi Calendarul Național 2004).

Stimate coleg,

Biblioteca Națională și Societatea Bibliophililor din Moldova „Paul Mihail” vin către tine, cu prilejul frumoasei vârste pe care o rotunjești în această vară, în acest miez de gustar, cu un mesaj de sănătate, de viață lungă și de împlinire rotundă pe tărâmul ales. Noi am prețuit și vom prețui întotdeauna aportul tău la valorificarea moștenirii culturale scrise a neamului nostru, la cercetarea și promovarea valorilor literaturii clasice, la afirmarea adevărului despre trecutul și prezentul nostru. Studiile tale consacrate dinastiei Hasdeu, lui Miron Costin, Alecsandri, Eminescu, Stere și multor altor înaintași, operele lor editate sub îngrijirea ta, comunicările la numeroase sesiuni, conferințe, simpozioane și-au înscris numele în istoria literaturii noastre și te-au consacrat ca pe un cărturar de seamă. Din 1992 ești președintele ales de noi al Societății Bibliophililor, postură în care și-ai pus umărul la inițierea și desfășurarea unor acțiuni culturale și științifice importante cum ar fi „Zilele Alecsandri – Eminescu”, simpozionul „Valori bibliofile”, expozițiile și concursurile naționale de ex-libris, instituirea, în cadrul Salonului Național de Carte, a premiului pentru arta cărții – „Ilie Gravorul”, popularizarea colecțiilor unor mari bibliofili din Moldova și din România ș.m.a.d. Este valoroasă contribuția ta la întregirea colecțiilor de patrimoniu ale Bibliotecii Naționale.

Îți dorim să ai și în continuare aceeași energie, aceeași inspirație și să ne bucuri cu noi evenimente editoriale, științifice și bibliofile. La mulți ani!

Comitetul director al BNRM,

Consiliul Societății Bibliophililor „Paul Mihail”

Anticarul literaturii noastre sau Roata lui Pavel Balmuș

(la a șazecea aniversare a neastâmpăratului cărturar)

Deși ne știam mai de mult, am început să-l cunosc mai bine pe când era custode la muzeul literar al Uniunii Scriitorilor. M-a izbit atunci (vorba lui Noica) la el excepționala tărie a memoriei, capacitatea de a ține minte unde se află tot lucrășorul și ce conținut are. Era un catalog pe două picioare, un catalog vorbitor. Dar numai atâta oare? Am fost de-a lungul anilor martor ocular la „ieșirile” lui, în cadrul unor discuții, convorbiri, simpozioane, conferințe, când el opera cu date exacte, amănunțite despre orice perioadă a literaturii, despre orice scriitor, despre orice publicație literară. Nume, genealogii, titluri, localități, personaje, prototipuri, cronologii etc. ies din gura lui ca dintr-o bancă de date computerizată. Și asta fără a avea în față vreo notă, vreo însemnare făcută din timp. Uitându-mă cu

ochii mari la această ivire paranormală, m-am tot întrebat și mă întreb: ce-a vrut să ne arate, să ne spună Dumnezeu când a dat pe lume o asemenea întrupare și întruchipare a spiritului?

Într-un eseu în care își expune teoria sa despre cele trei feluri de simțire istorică (monumentală, de anticariat și critică), Nietzsche scrie că omul cu simțire istorică de anticariat este o ființă ocrotitoare. El își îndreaptă cu dragoste privirea sa către origini și, prin atitudinea sa evlavioasă, el ca și cum și-ar exprima recunoștința (înțeleasă ca datorie) pentru însuși faptul existenței sale. Cu o mână grijulie, el apără lucrurile ce țin de înaintași și de viața sa pentru a le transmite urmașilor – și prin aceasta se exprimă slujirea lui vieții și comunității. Sufletul conservator și pios al acestui om

(Continuare din pag. 1)

ca și cum transmigrează în lucruri și se cuibărește în ele. Pronumele „eu” este înlocuit la el prin „noi”, iar cu ajutorul acestui „noi” el se înalță deasupra enigmaticei și trecătoarei vieți individuale și se redă sieși prin geniul stirpei...

Aceste cuvinte se referă în mare măsură și la Pavel Balmuș. Și cred că anume dragostea sa pentru ceea ce face i-a întărit și i-a dilatat ținerea de minte și spiritul. Memoria la el nu poate fi localizată ca la noi, oamenii iștilalți, ea e în toată ființa-i. Iar ființa lui se suprapune, se confundă cu ființa literaturii naționale, el este ca un fagure în care s-a strâns întreaga istorie a acestei literaturi. S-a mai spus despre el că e un om-enciclopedie. Totuși, de la el poți afla mult mai multe lucruri decât din cea mai bogată ediție enciclopedică. Însă el e o enciclopedie, o istorie mai mult spusă decât scrisă. De ce oare? Nu cumva sălășluiește în el ceva din greul acela care spunea că este imposibil ca o carte scrisă să epuizeze întreaga temă și care, atunci când a publicat totuși o carte, a ținut să remarce: „Cartea aceasta eu am scris-o și nu am scris-o, am publicat-o și nu am publicat-o...” - având în vedere că mare parte din informații au rămas în afara celor scrise. Să aibă oare și Pavel aceeași neîncredere în scris ca și Socrate, de vreme ce îngrijește și scoate la lumină mai mult ceea ce au scris înaintașii? E drept că în studiile personale ce le-a dat publicității până acum și-a demonstrat în mod strălucit calitățile - de cercetător și de valorificator, de adevărat anticar al literaturii noastre. Dar cum am face să-l convingem să exteriorizeze pe hârtie toată informația istorico-literară din conștiința sa? Ar putea rândui astfel mai multe mii de pagini interesante, utile, necesare tuturor celor de astăzi și de mâine.

Apropo de Socrate și apropo de Nietzsche. Lui Pavel îi e caracteristic nu doar simțul istoric de anticariat, ci și cel critic, chiar dacă acesta din urmă se referă nu la viziunea de ansamblu a literaturii ci la detaliile ei. Replicile și apostrofările lui, orale și în scris, modificările cronologice, ortografice și de alt gen pe care le promovează cu insistență și cu neastâmpăr au devenit deja un fapt obișnuit pentru noi. Atunci când vorbește despre vocea interioară a lui Socrate, Nietzsche și-l imaginează pe filosoful grec ca având în spatele său o uriașă roată volantă, ca o roată de moară, care macină totul ce nimerește în mașinăria logicii sale. O astfel de roată parcă ar avea în spatele său și Pavel Balmuș, numai că roata lui nu atât macină, cât aduce în prim plan, rotindu-se, informația, datele care sunt abordate sau luate în discuție într-un moment sau altul. E drept că dacă datele ce le numesc ceilalți nu corespund cu cele de pe roata sa, aceasta mai și macină, dând „tărățele” la o parte..

Să se învârtă tot așa mulți ani înainte și să scoată la iveală tot mai multe lucruri bune, ”pe roata lui Balmuș măsurate”. Să-ți fie lung veacul, Pavele, și să ți se lungescă numele peste veac.

Alexe RĂU

Pavel Balmuș

Cu Pavel Balmuș nu-i de glumit. După mărinimia intelectuală (pe care e gata s-o împartă oricând cu oricine are nevoie de o carte, un articol, o informație) se ascunde un orgoliu de mari proporții, arareori întâlnit chiar și în mediile intelectuale de cel mai înalt rang: acela de a spune adevărul cu orice preț, de a lupta până la sacrificiu ca adevărul să fie spus (chiar dacă această spunere îi aduce mult mai multe neazuri decât tăcerea, care, știut lucru, în majoritatea absolută a cazurilor, este de aur).

Bibliofil, dar și enciclopedist. Cercetător, dar și creator de istorii literare (notele și comentariile sale sunt la fel de scilpitoare ca și opera scriitorului pe care o publică). Istoric literar și, mai ales, demistificator literar. S-a apucat să-l convingă (sic!) și pe Vasile Alecsandri că numele lui de familie nu se scrie

Câteva cărți la apariția cărora a colaborat Pavel Balmuș.
(Continuare în pag. 4)

În jocul mărgelilor de sticlă

așa cum și-l scria bardul de la Mircești, ci Alexandry. Convinge de mai mulți ani opinia publică de dincolo și dincoace de Prut că Eminescu nu s-a născut pe 15 ianuarie 1850, ci atunci când nașterea lui este atestată în documentele bisericești, adică pe 21 decembrie 1849. Dar astea sunt, ca să spunem așa, vârful icebergului Pavel Balmuș. El este, în adâncime, un curajos și neobosit ocrotitor și editor al valorilor literaturii vechi românești. A publicat miresme poetice cronicărești (sau ale „Psaltirii” lui Dosoftei) pe care cei răsfățați cu „dulcea zăbavă a cetitului” le pot savura oricând. A pus așa de bine, dar cap în cap, opera și viața lui Dimitrie Cantemir, că numai armonie de puf nu iese din asta. Și nici nu trebuie. Fiindcă viața și opera lui Cantemir chiar se bat cap în cap, se joacă furios de-a contrapunctul, de-a creșterea și descreșterea în multiple planuri (otomane, rusești, cantacuzinești, brâncoveniene, artistice, estetice, istorice, filosofice, politice, alcoolice, erotice, melancolice etc) și munca istoricului literar nu le poate trece cu vederea. Și mai necruțător a fost (și este) cu Hâjdeenii, mai ales cu B. P. Hasdeu. Deși le apreciază opera la marea ei valoare, e dur cu falsurile la care Hâjdeenii erau meșteri mari.

E sclipitor de cult, dar și îndărătnic. Nu-și iartă nici sie-și propriile greșeli. De multe ori îl surprinzi prăjindu-se în tăcere pe propriul rug. Are o uriașă capacitate de muncă în arhive și biblioteci, adică „în colb de cronici”. Clădește temeinic contextul românesc al Basarabiei publicând opera fundamentală a înaintașilor așa ca cei care vor veni să nu ne considere lenoși,

indiferenți, ignoranți... De după dioptriile sticlei ochelarilor te mai privește (dacă nu ești un nemernic) o fire blândă, curată, iubitoare, gata să împartă cu tine orice fel de cină intelectuală, ba chiar și pâinea lui (care e foarte puțină) de istoric literar și magistrul în ale bibliofiliei. Ba mai mult, dioptriile ochelarilor Domniei sale te invită mereu, binevoitor, pe făgașul de curcubeu al jocului cu mărgelile de sticlă, joc în care capacitatea omenească de a cunoaște și aprecia lumea este orientată cât mai aproape de coloana (brâncușiană) a devenirii. La anii pe care Timpul i-a și pus în cârcă Pavel Balmuș mai și seceră din cele semănate în tinerețe. Să-i dea Dumnezeu multă sănătate ca să reușească să se apropie cât mai mult și de ultimul spic, și de toate bucuriile posibile ale vieții.

Andrei VARTIC

Un diac despre un neîmpăcat cărturar

Dacă e să scriu despre colegul de breaslă și prietenul fidel Pavel Balmuș, apoi o s-o încep de la aceea că am impresia că îl cunosc nu de un car de ani, ci chiar din copilărie, când, cred că umbla pe sub masă cu covrigii aduși de mama sa de la târg și, mai zic ca încă de mic era un mare povățuitor, atotștiutor, ca dascălii de biserică. Când a mai crescut, elev, a lecturat, în zăbavă, cărțile din biblioteca satului, iar student și aspirant fiind, pe cele din fondurile Bibliotecii academice și, din ale Bibliotecii „N. K. Krupskaja” (azi Biblioteca Națională).

Primele mele cunoștințe cu Pavel le avusem la televiziune, unde eu eram șeful Redacției literare-dramatice, iar domnia sa – redactor literar. Venise, pare-se, de la Acade-

mia de Științe, unde avea de gând să scrie o teză de doctorat, însă fiind învinuit de naționalism a fost nevoit să abandoneze studiile în aspirantură. Ce să zic? Era un redactor de elită, robotind alături de Baca Deleanu și Vlad Zbârnciog, regizorii Emil Nicula și Alexandra Taranov. Îmi amintesc că la insistența lui Pavel am respins un ciclu de versuri cam cenușii (mediocre) ale lui Iurie Barjanski, preconizate pentru un moment poetic în cadrul ciclului de emisiuni „Vitrăliu literar”. După aceasta ne-am pomenit proboziți la telefon de unii consultanți de la Uniune și de la partidul Puterii...

Am avut norocul (nenorocul) să montăm o emisiune (în regia lui Emil Nicula) consacrată creației lui Alexie Mateevici, la care au partici-

pat criticul literar Vasile Coroban și câțiva actori care au lansat cele 12 strofe (in-corpore) al poemului-deviză „Limba noastră”. De pe urma acestei compoziții literare am avut de suferit cu toții – din partea celor „suspuse”, ba chiar și de la CeCe-ul partidului republican.

Mai târziu, ne-am reîntâlnit pe la biblioteci, arhive, iar mai încoace la Academia de Științe a Moldovei și Societatea Bibliophililor, care actualmente activează sub auspiciile Bibliotecii Naționale și pe care o diriguiește în calitate de președinte circa 10 ani. Și aici, o să evoc unele momente care nicidecum nu se uită, ci dăinuie mereu în memorie. Spre exemplu, cazul când acum câțiva ani, iunie 1997, la Arhivele regionale din Odesa depistasem niște

dosare ale așa-zisului comandant de oști Grigorii Kotovski și gândisem să public unele date-bombă în presa din Chișinău. La acest gest al meu Pavel Balmuș îmi ripostă prompt: „Lasă-l în pace pe banditul de drumuri Kotovski, mai bine culege materialele inedite despre memoriile mitropolitului kievean Petru Movilă, că acesta ți-i scopul”. Și, am abandonat tentativa năstrușnică, am continuat cercetările de documentare care, de altfel, mi-au prins bine și, mai târziu, am editat un volum, „Împăcarea Bisericii Ortodoxe” a mitropolitului Petru Movilă.

Alte ori, am realizat în comun cu Pavel Balmuș, Alexe Rău ș.a. idei frumoase de organizare a unor manifestări literare în cadrul Asociației Bibliofililor (consacrate unor bibliologi, bibliofili, expuneri de colecții de carte rară, ex-librisuri, organizări de simpozioane științifice etc.). Dar, în toate aceste acțiuni generatorul e Pavel Balmuș și, în plus e și „acaparatorul” multor biblioteci din Chișinău precum „Ovidius”,

„Târgoviște”, „Alba Iulia” ș.a., unde susține (moderează) permanent diverse conferințe (dedicate lui Dimitrie Cantemir, Ștefan cel Mare și Sfânt, B.P.Hasdeu etc.), uneori și la ediții culturale din Orhei, Strășeni, Căușeni sau, ia parte la simpozioane științifice cu comunicări de revelație tematică (București, Iași ș.a.). Lumea se îngrozește (în sensul frumos al cuvântului) de cărturăria laboriosului dascăl savant Pavel Balmuș carele mai traduce, redac-

tează, lectorează ediții după ediții ale scriitorilor și publică studii, cronici, eseuri...

Siguramente, Pavel Balmuș e unicul în felul său la noi, în Basarabia, care a-cuprinde atâtea diversități de activități culturale și științifice.

Mă închin Măriei dumisale și, îl felicit din inimă la vârsta nepermis de tânără încă, pe care o rotunjește acum și aici,

Vlad CHIRIAC

CĂUTĂTORUL DE AUR

O literatură adevărată întotdeauna este încoronată și de o istorie adevărată.

Iar o coroană pentru Istoria Literaturii se face greu cu muncă de ocaz și efort de Sisif.

Se adună fir cu fir, se potrivește diamant lângă diamant și tot se poate întâmpla ca să nu coincidă perfect și munca trebuie reluată de la început.

Pavel Balmuș pentru mine este unul dintre acei căutători de aur care au muncit o viață la această minunată coroană.

El a perseverat și căutat în continuare când alții au disperat și au plecat să caute în alte domenii.

El a insistat să caute acolo unde se afirma că se știe și se cunoaște totul de-a fir a păr și a găsit. El este

ca un fel de extrasens al literaturii care poate indica exact unde trebuie căutată comoara.

Cine va alerger la bibliotecă să caute opera lui Pavel Balmuș va greși, fiindcă Pavel Balmuș însăși este o operă în sine, un unicat.

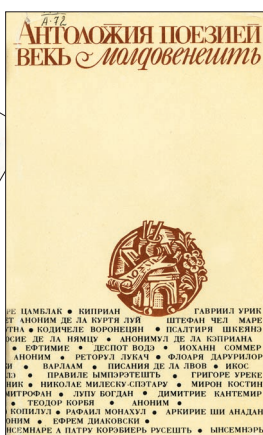
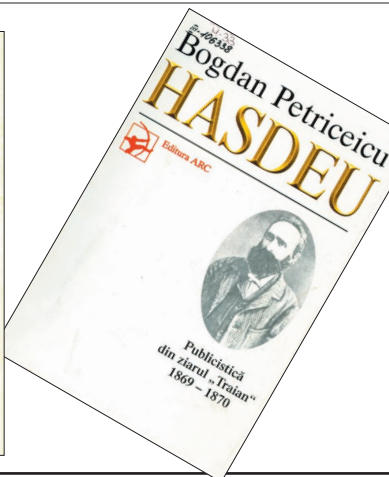
Erudit cum mai rar întâlnești azi, onest cum mai rar întâlnești azi și un om devotat istoriei literaturii cum mai rar întâlnești azi.

El a trăit și trăiește cu idealul.

El a muncit și muncește sperând să-și vadă visul împlinit.

El e unic și irepetabil fiindcă este un căutător de aur.

Iurie COLESNIC

Ce-ar face Biblioteca Națională fără Pavel Balmuș?

Am impresia că nu trece nici o manifestare la Biblioteca Națională fără ca Pavel Balmuș, cunoscut hasdeolog și cantemirian, să nu țină vreo cuvântare. Pe orișice temă n-ar fi. Știm, dacă el este prezent, rămânem mult după orele 17.00, făcând în gând mâncare sau măturând prin casă, ascultând cu creierul amortit de oboseală noile presupuneri și teorii literare, dezghiocate de Dumnealui, înșirate cu ton monoton, dar interesante și argumentate.

Îl întâlnesc uneori și în zilele obișnuite, chiar la sfârșitul zilei de muncă, cum aleargă la Biblioteca Națională să ia un "inspiro", pentru a putea dormi noaptea liniștit. Deseori glasul lui inconfundabil se aude și la Radioul Național la cele mai diferite emisiuni.

În continuare, mai trecem o dată în revistă câteva denumiri de opere îngrijite, comentate sau redactate de neobositul cercetător al culturii și spiritualității românești din Basarabia – Pavel Balmuș:

Opere poetice de Dosoftei; **Opere** de Miron Costin; **Fabule** de Alexandru Donici; **Scrisori din Basarabia** de Basarab; **Satire și alte poetice compuneri** de Antioh Cantemir; **Descrierea Moldovei** de Dimitrie Cantemir; **Principii de lingvistică și Publicistică în ziarul "Traian"** de Bogdan-Petriceicu Hasdeu; **Domnia arnăutului** scrisă de tatăl său; **Studii și materiale despre Alexandru și Boleslav Hâjdeu. Documentări politice** de Constantin Stere; diferite antologii, precum **Poeți de pe vremea lui Eminescu**; **Un veac de Aur în Moldova**; **Antologia poeziei moderne moldovenești și Antologia poeziei vechi moldovenești**; un roman anonim **Aglaia**, numai el știe pe unde l-a găsit.

A publicat o serie de articole în culegeri și în presa noastră și cea din România, dintre care le pomenim pe:

Completări la biografia și opera lui Alexandru Hâjdeu;

Cu "Doina" lui Eminescu în epocă și astăzi;

Dacia "hasdeueană" perpetuă: (dăinuirea dacilor peste ani în concepția lui B.P. Hasdeu);

Din dragoste pentru neamul românesc dintre Prut și Nistru [Vasile D. Moisiu];

Dovezi de românism în Moldova istorică;

Mesaje românești din Basarabia anilor 1860-1890;

O conștiință românească în cultura europeană [N. Olahus];

Poetul cu Cartea în mână: omagiu lui Alexei Mateevici;

Vlad Chiriac: între bibliografie și istorie literară etc.

Îi dorim dlui Pavel Balmuș din tot sufletul mulți ani, multă sănătate, minte lucidă, prosperitate și forță creatoare pentru a duce la capăt toate ideile, care forfotesc și care se vor naște pe parcursul viitorilor 50 de ani.

Larisa BULAT,
serviciul "Moldavistica"

DIN ALBUMUL FAMILIEI

*În vara lui 1987, în apartamentul nr. 27, str. București, 36; familia Clara și Pavel Balmuș, dimpreună cu fiul Tudor (în al 14-lea an), avându-i oaspeți pe fratele-cumnat și unchi Gheorghe Balmuș (născut în 1938), cu fiul acestuia Victor și nora sa Rita (stabiliți ulterior în or. Vilnius, Lituania).

**Mama Lisaveta (născută Pallaty, în 1912) dând mâncare la pui, în luna mai-iunie 1992, acasa, la Sărătenii Noi (jud. Orhei); într-o asemănătoare postură va avea și atacul fatal de cord, în 7 august 1997.

Paulin era de loc din Achitania. În viața mirenească, el a fost senator al Romei, drept credincios și temător de Dumnezeu – însurat fiind cu Tarasia, asemenea lui în credință și în fapte bune. Neavând copii, au ajutat cu multe milostenii pe copiii săraci. Pe urmă au vrut să fie și ei săraci pentru Dumnezeu. Și-au vândut așadar toate averile și le-au împărțit la cei ce nu aveau, ei punându-și nădejdea în Dumnezeu că le va da cele de trebuință.

Într-o zi a venit la el o văduvă săracă și, plângând, i-a zis:

– Fiul meu este rob de vandali și se află în Africa, la ginerele lui Riga, împăratul lor. Rogu-te dă-mi ceva ca să-mi pot răscumpăra feciorul, singura mea nădejde și toiagul bătrâneților.

Neputându-i da nimic, de vreme ce era cu totul sărac, Paulin i-a spus:

– N-am nimic să-ți dau femeie, fără numai pe mine singur. Ia-mă așadar rob ție și vinde-mă ca să-ți poți răscumpăra fiul.

Văzând-o ginerele împăratului și aflând pentru ce a venit, a gonit-o cu vorbe aspre. Dar ea i-a spus:

– Iată pe omul acesta, îl dau rob în locul fiului meu.

Rămânând acolo, sfântul Paulin a luat în îngrijire grădina, ostenindu-se să lucreze cum se cuvine. Stă-

pânul lui venea deseori la dânsul fiindu-i drag de el, întrucât îl vedea înțelept și cunoscător.

Atunci ginerele împăratului l-a întrebat pe Paulin:

– Au cine ești tu? Iar el i-a răspuns:

– Sunt episcop!...

Auzind aceasta, stăpânul i-a zis cu umilință:

– Cere de la mine ce voiești, că vreau să plec de aici încărcat de daruri multe.

Atunci prea plăcutul lui Dumnezeu Paulin i-a răspuns:

– Doresc de la tine o facere de bine: pe toți robiții din țara mea să-i slobozești o dată cu mine.

A pus atunci ginerele împăratului slugi multe să caute pe unde se află acei robi și aflându-i, i-a adunat și i-a încredințat

Viețile sfinților SFÂNTUL PAULIN, EPISCOPUL NOLUBI

sfântului Paulin.

Și sfântul păstor a plecat cu toate oile păstoriei sale cele cuvântătoare și cu alte daruri și hrană destulă.

Apoi au mers cu corăbiile la țara lor, cu mare bucurie și cu mulțumiri date Domnului pentru toate bunătățile ce le dăduse.

Și astfel sfântul Paulin, vânzându-se pe sine singur la robie, a scos și pe alții din robie, urmând lui Iisus Hristos, Cel ce-a luat chip de rob și a izbăvit neamul omenesc din robia diavolului.

IUBIREA E MAI PRESUS DE TOATE

Societatea noastră suferă de un infarct cardiac grav. Locul ei ar fi la reanimare. Ea trebuie să primească serul iubirii. În lumea noastră construită artificial există o mare greșală. S-a uitat ceva. Ceva fundamental, care nu se poate înlocui cu nimic. S-au emis legi sociale, dar s-a uitat că toate acestea rămân fără sens, dacă în spatele ghișeeilor și al birourilor și al munților de acte nu se mai simte nici o inimă omenească. A fost uitat cel mai important factor social. Nu ducem lipsă de competență, de cunoștințe și de știință, ci ducem o mare lipsă de iubire. Iubirea față de oameni.

Iubirea este temelia oricărei conviețuiri fericite. Acolo omul stă iarăși în centrul vieții sociale, politice, economice.

Nu libertatea, ci iubirea este cea mai înaltă valoare umană. Liber ești numai atunci când nu mai ești încătușat de propriul tău "eu", de aviditatea de "eu". Liber ești numai în iubire. Libertatea poate să curgă numai în albia fluviului iubirii.

O floare are nevoie de soare pentru a deveni floare.

Un deșert are nevoie de apă pentru a deveni o câmpie înfloritoare.

Un om are nevoie de iubire pentru a deveni fericit.

Căci ce sunt fără iubire? Un mare zero.

Iubirea este ca soarele. Cine o are, aceluia nu-i lipsește nimic. Iubirea este ca apa vie, dătătoare de viață, fără de care nu putem trăi.

Dumnezeu este iubire. Aceasta este vestea surprinzătoare, de neînchipuit, care vine la noi din Vestea Bună (Evanghelia). Această iubire este contrastul tuturor ideologiilor curente. Evanghelia nu este pur și simplu o învățătură, ci este dătătoare de viață.

Dumnezeu este iubire. Iubirea Lui a devenit vizibilă, palpabilă și perceptibilă în persoana lui Iisus din Nazaret. Dumnezeu se face om pentru ca oamenii să fie ridicați la nivelul iubirii Lui Dumnezeu, să se iubească unii pe alții, cu jertfire de sine, așa cum ne-a iubit Hristos. În Iisus s-a revelat iubirea lui Dumnezeu și bunătatea Lui nemărginită.

Evanghelia iubirii pare ceva nebunesc. Cine a intrat în această iubire, pleacă de pe poziția puterii

sale, își părăsește aroganța și caută ultimul loc pentru a sluji. Evanghelia este vestea unei iubiri care doare, care alege nebunia crucii...

Dumnezeu este prezent în fiecare om căruia îi este drag, care te consideră vrednic să-și dea osteneala pentru tine, care merge și rămâne cu tine când se face seară.

Dumnezeu te privește prin ochii blânzi ai oricărui om care are înțelegere pentru tine. El este prezent în fiecare vorbă bună care te mângâie și te susține. El este mâna prietenului așezată pe umărul tău, pentru a te încuraja sau, dacă trebuie, pentru a te dojeni cu iubire, atunci când mergi pe căi întunecate. Dumnezeu este prezent în buzele care te sărută cu iubire. Căldura inimii lui Dumnezeu o simț în îmbrățișarea celui ce te iubește cu adevărat.

Unde există iubire în inimile oamenilor, acolo oamenii pot să vorbească plin de sens, cu dragoste despre Dumnezeu și să se înțeleagă reciproc.

Iubirea nu este o invenție a oamenilor.

Iubirea este invenția lui Dumnezeu.

După Phil Bosman, din cartea „Cuvinte pentru a deveni om”

APARE SUB EGIDA FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE

Pavel Balmuș, istoric și cercetător literar, a făcut parte din delegația R. S. Moldovenești invitată la festivitățile organizate nu demult în România de Liga culturală pentru unitatea omânilor de pretutindeni. Sub genericul „Colocviul internațional Mihai Eminescu, București—Chișinău”. Din delegație au mai făcut parte, între alii, regizorul și poetul Emil Loteanu, criticul Vladimir Beșlagă, Iacob Burghiu, Gheorghe Malarciuc, Mihai Ștefan (Poiață), protoereul Petre Buzuruz.

Pavel Balmuș a vizitat redacția revistei noastre, și a avut amabilitatea să ne acorde următorul interviu:

— *La început vă rugăm să ne spuneți, pe scurt, despre obirșia și studiile dvs.*

— M-am născut la 18 august 1944, în localitatea Sărătenii Noi, din fostul județ Orhei, azi raionul Teleștii, într-o familie de țărani. Tatăl murit în 1958, la vârsta de 47 de ani. S-a stins din viață de prea multă muncă. Mama trăiește. Am absolvit Facultatea de Istorie și Filologie a Universității din Chișinău. Am făcut și studii extraversitare „pe ascuns”. Astfel am citit, ore exemplu, cărți de Xenopol și Orga, autori care nu figurau în programul facultății pe care am urmat-o.

— *Unde lucrați în prezent?*

— La Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe din Chișinău. Mă ocup de cercetarea literaturii române vechi. Înainte, am lucrat la Muzeul de Literatură „Dimitrie Cantemir”, de pe lângă Uniunea Scriitorilor din R.S.S. Moldovenească, și la Editura de Literatură artistică din Chișinău, care azi tipă-

Pavel Balmuș, R.S.S. Moldovenească

„În România mă simt sufletește acasă”

rește lucrări în limba română în grădina latină.

— *Cu ce lucrare ați debutat editorial?*

— Cu „Opere alese” de B. P. Hasdeu și Alexandru Hașdeu, însoțite de un studiu introductiv, note și comentarii, volum editat împreună cu cercetătorul literar Nicolae Romanenco, în 1974. Am tipărit, apoi, o culegere din fabulele lui Alexandru Doinici și alta din poeziile lui Alexei Mateevici, însoțite și acestea, desigur, de studii, note și comentarii. Anul trecut, am editat „Opere poetice” de Dosoftei, care includ „Psaltirea în versuri” din 1673 și „Citeva poezii laice, precum și „Opere” de Miron Costin, ce cuprind și cele două lucrări istorice ale cronicarului scrise în limba poloneză.

— *În momentul de față ce aveți pe masa de lucru?*

— Pregătesc spre editare „Hronici vechimii româno-moldo-vlahilor” de Dimitrie Cantemir, „Letopisetul” lui Ion Neculce și două volume de „Studii literare” de Garabet Ibrăileanu. Dar preocuparea mea fundamentală este monografia consacrată lui Constantin Stere, în care urmă-

Pavel Balmuș

resc destinația peste vreme a acestui om de cultură și luptător basarabean. Am intitulat-o provizoriu „În preajma revoluției cu Constantin

Stere”. Mă refer la perioada începuturilor activității sale de militant în Basarabia, la amara lui experiență din anii exilului în Siberia, la întoarcerea și stabilirea lui la Iași. În afară de lucrările care au apărut până acum în legătură cu C. Stere, monografia mea se bazează și pe materialele de arhivă aflate la Chișinău, Odesa (unde el a stat în închisoare), Leningrad și Moscova. Am la dispoziție, de asemenea, multe documente din colecția familiei păstrate de medicul Igor Zavai din Chișinău, nepot al lui Constantin Stere.

— *Se vorbește de un specific basarabean în cadrul culturii, al spiritualității românești. Cum vedeți de acest aspect?*

— Din punct de vedere istoric, acest specific este constituit și nu se poate face abstracție de el. Consider însă că e timpul să-l lăsăm la locul lui, dar să-l și depășim. Altfel nu o să reușim să ne integrăm total în cultura, în spiritualitatea românească, să contribuim la dezvoltarea acestora. Rusia țaristă, care și-a extins dominația și pe teritoriul românesc dintre Prut și Nistru, a preferat să denumească acest teritoriu altfel decât Moldova, care exista ca stat. A

socotit în interesul ei să-l numească Basarabia, noțiune inadecvată, pentru că aceasta se referea numai la zona dintre Dunăre, Marea Neagră, până la Tighina și Chișinău. Rusia sovietică a tăiat teritoriul istoric românesc dintre Prut și Nistru, cedînd-o parte din el Ucrainei, incluzînd-o în regiunea Odesa. E vorba de partea unde se află Ismail, Chilia, Cetatea Albă și Cahul. În R.S.S. Moldovenească încă se vehiculează ideea că există pericolul dispariției limbii ce-o vorbim, limba română. Eu am afirmat și continui să afirm că sintem români. Și alt timp cit există România, va exista și limba română. Este necesar s-o dezvoltăm, să ne cultivăm limba maternă. Numai că ochii ne sînt rîniți de sîrma ghimpată de la granița ce ne desparte. În România mă simt sufletește acasă.

— *Ce v-a impresionat, în mod deosebit, în timpul sederii în țara noastră?*

— Două momente din cadrul manifestărilor cuprinse în programul „Colocviului Internațional Mihai Eminescu București—Chișinău”: Primul l-a constituit slujba de sfînire a stăutului lui Mihai Eminescu din fata Ateneului Român, operă a sculptorului Gheorghe Anghel, slujbă oficiată de un sobor de preoți în frunte cu părintele Constantin Galeriu; al doilea moment l-a reprezentat cinstirea memoriei eroilor basarabeni din 1918, membri ai Statului Țării, care au cerut unirea cu România, țara mamă. Slujba a fost oficiată la mormîntul lui Pantelimon Halipa, aflat în cimitirul mănăstirii Cernica.

Petre Dinu

“Curierul Românesc”, revistă a românilor de pretutindeni, a publicat un amplu interviu cu domnul Pavel BALMUȘ - “În România mă simt sufletește acasă”

BOBUL NU VEDE SPICUL

Vine toamna. Văd aceasta în grădini. O simt în aer. Ceva nostalgic se așează în privirea noastră. Pentru că niciodată nu ne săturăm să fim tineri. Pentru că niciodată nu ne săturăm să iubim și să fim fericiți. Într-un cuvânt, niciodată nu ne săturăm să trăim. De ce? Pentru că viața totuși e foarte frumoasă, și pentru că e inedită cum este fiecare zi nouă și, totodată, inexplicabil de scurtă!

Împotriva toamnei încă nu s-a găsit nici un leac. Iar, dacă e inevitabilă, mai bine este s-o acceptăm în pace. Și chiar cu bucurie, pentru că ne aduce atât de multe culori și atâtea fructe. Da, fructe. Multe. Sunt fructele alergării noastre timp de o viață. Uneori avem parte chiar de mai mult decât ne așteptasem. Bucuriile toamnei sunt mai calme, mai profunde, mai senine și chiar mai adevărate.

Constatăm până la urmă că viața noastră se aseamănă cu soarta unui bob de grâu, care, ca să dea viață la altă generație, trebuie să se sacrifice. Poate că niciodată nu-și va vedea rodul sacrificiului. Totuși, bobul de grâu, smerit, își împlinește misiunea, chiar dacă știe că va veni un timp când va fi îndepărtat și uitat. Dar așa se întâmplă nu numai cu un bob de grâu, ci cu orice sămânță care dă rod. Doar n-o să cerem să fim păstrați la uscat, fără rod o veșnicie. Evident că este greu uneori să te împaci cu aceasta. Dar, oare nu în această împăcare de a ne urma destinul se ascunde rodul unei adânci bucurii de a trăi?!

Valentina Gălușcă

● INVITATUL DE ASTĂZI

Pavel Balmuș
președintele Societății
Bibliofililor
din Moldova,
cercetător literar

Văd viitorul în trecut

FLUX: Ce mai faci, domnule cercetător?

P.B.: Păi, cum să-ți spun - fac ce fac de mult: hasdeologie. În prezent, lucrez intens la alcătuirea unei ediții de publicistică politică a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu. Sper să apară până în primăvară, la editura ARC. Trag nădejde, de asemenea, ca tot în acest an să-mi susțin, la București, teza de doctorat, care e gata.

FLUX: Despre ce tratezi în ea?

P.B.: Desigur, tot despre neamul Hasdeilor. Despre Alexandru Hasdeu.

FLUX: Ce-ai găsit la ei, căci, în vremea noastră, subiectul poate părea unora destul de plicticos.

Pavel Balmuș, publicist

RĂZBOIUL DIN SUFLET POATE FI CÂȘTIGAT

Orice analiză a moralei creștine trebuie să înceapă cu o definiție cât se poate de clară a termenilor etici ai Noului Testament.

Filozofia și teologia sunt în esență o transcriere și o interpretare a experienței umane, iar experiența umană arată că în sufletul uman are loc o luptă continuă. Și apostolul Pavel a observat această luptă și a scris în epistola sa către Galateni, cap.5, vers.17: „Căci firea pământească (carnea) pofteste împotriva Duhului (Spiritului), și Duhul împotriva firii pământești: Sunt două lucruri potrivnice unele altora”. Dilema situației umane Pavel o descrie astfel: „Fiindcă, după omul din lăuntru, îmi place Legea lui Dumnezeu, spune el, dar văd în mădularele mele o altă lege, care se luptă împotriva legii primite de mintea mea” (Romani 7:22).

Apostolul Pavel nu este primul care a observat această luptă. Iudeii aveau doctrina lor cu privire la “yetser hatobh” și “yetser hara”, natura bună și natura rea a omului.

La fel gândeau și grecii. În mitul din Fedon (246B), Platon descrie sufletul ca fiind vizitiul, care are misiunea să țină în frâu doi cai, unul de rasă nobilă și altul de rasă inferioară. Calul de rasă nobilă reprezenta rațiunea, iar calul neîmblânzit pasiunea, care, dacă nu e ținut în frâu „răstoarnă carul”, trăgându-l la pământ. Aici găsim din nou imaginea luptei și a tensiunii, având în permanență drept consecință groaznică posibilitatea dezastrului.

Și romanii au observat acest conflict intern. Ovidiu (Metamorfoze 7:20) și-a exprimat celebrul sentiment de frustrare: *Video mellora proboque; deteriora sequor.* „Văd lucruri mai bune și sunt de acord cu ele, dar urmez ceea ce este mai rău”. Lumea antică a răspuns în unanimitate că forța distructivă a răului locuiește în trupul omului. Oamenii știau ce ușor ar fi să fii „bun”, dacă ai fi o ființă spiritualizată (înduhovnicită), fără trup.

Împăratul Solomon scria: „Căci trupul cel putrezitor îngreuiază sufletul, și locuința cea pământească împovărează mintea cugetătoare”. *Înțelepciunea* 9:15.

Grecii spuneau *Soma sema*, trupul este un mormânt.

Lumea antică era dominată de un fel de oroare față de trup. Dar să ne întoarcem la apostolul Pavel, care spune că omul este compus din trup, suflet și spirit, *soma, psuche și pneuma* (1Tes. 5:23).

Termenul de *psuche* (gr.), suflet, are sens de ființă vie, viață. *Psuchikos*, este omul natural, nespirtualizat. Omul care este *psuchikos* este omul care trăiește la nivelul cărnii, natural. Standardele lui sunt autoconservarea, egocentrismul și spiritul de acaparare care sunt specifice animalului.

Spiritul (*Pneuma* în gr.) este partea conducătoare a omului. Spiritul este cel ce controlează gândurile și emoțiile, activitățile mintale și pasiunile unui om. Mai mult, tocmai posedarea acestui spirit îl deosebește pe om de regnul animal. Omul posedă *psuche*, adică principii

vieții ca și animalele, dar omul mai posedă și *pneuma*, spirit, care îl face să fie om. *Pneuma* este veriga de legătură dintre Dumnezeu și om. *Pneuma* este partea prin care Dumnezeu îi vorbește omului și prin care omul poate să aibă părtășie și comuniune cu Dumnezeu.

Dar adevărata dilemă a multora este dacă *pneuma*, spiritul, este o parte componentă a omului ca atare, sau dacă nu cumva este o parte componentă numai a unui om încreștinat, renăscut din nou, răscumpărat de Hristos. Murim în trupul lui Adam (decăzut în păcat) și ne naștem din nou, în trupul spiritual, fără păcat al lui Hristos. Teodor de Mopseuestia scria: „Dumnezeu nu le-a așezat niciodată pe cele trei: suflet, spirit, trup într-un necredincios, ci numai în credincioși. Dintre acestea, sufletul și trupul sunt naturale, dar spiritul este un dar deosebit (*euergesia*) care ni se dă, un cadou al harului pentru cei ce cred”.

Apostolul Pavel scrie că Dumnezeu trimite Duhul Sfânt, sau Spiritul Fiului Său în inimile noastre. Numai datorită faptului că Dumnezeu ne trimite Spiritul Său noi avem dreptul să-L numim Tată, în cel mai profund și apropiat sens al termenului (Gal. 4,6). Spiritul care locuiește în noi ne va învia, precum a înviat Hristos. Spiritul este cel ce ne dă viață (Rom. 8:11). Trupurile noastre au devenit temple ale Duhului (Spiritului) Sfânt (2Cor.1:22). Într-un creștin adevărat a intrat în mod distinct Duhul Sfânt, această putere care ne poate învia din morți, această putere care nu o au cei neîncreștinați și necredincioși. Duhul creștinului nu este altceva decât Duh Sfânt, dându-i o pace lăuntrică inexplicabilă, o frumusețe interioară și o putere mare pe care un om necredincios nu le are. Posesiunea Duhului Sfânt este garanția că un om aparține lui Dumnezeu, este marca imprimată asupra omului. Apostolul Pavel scrie că Duhul Sfânt este implantat de Dumnezeu; este prezența și puterea lui Dumnezeu în acel om (vezi Romani 8:1-17). Acest pasaj ne dă un rezumat perfect al relației dintre Spiritul lui Dumnezeu și spiritul omului. Fără Spiritul lui Hristos omul nu poate nicidecum să devină creștin (vers. 14). Pentru omul creștin, spiritul trebuie să fie legea vieții lui, călăuză sa, standardul după care apreciază toate lucrurile, persoana ale cărui daruri el le dorește cel mai mult.

Spiritul îi aduce eliberare de legea morții, a firii pământești, carnale, păcătoase a omului. Omul care are Duh Sfânt este un om eliberat. Duhul Sfânt aduce pace, victorie în lupta care se dă în suflet dintre natura superioară și cea inferioară a omului. Spiritul aduce viață. Spiritul aduce putere (vers.13) de a învinge ispita de a păcătui. Pacea pe care o dă Duhul Sfânt este pacea victoriei sigure. Pentru Pavel Duhul Sfânt este puterea lui Dumnezeu care este prezentă în creștin.

Compendiu după cartea “Analiza semantică a unor termeni din Noul Testament” de William Barclay.

Redactor-șef: Alexe RĂU
Secretar de redacție: Valentina GĂLUȘCĂ

Oxana PLUGARU

22-14-75; 24-04-43; 23-80-04